УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Библиотека
МОНОГРАФИЈЕ

Ивана Миљуш

ЛИШЕЊЕ СЛОБОДЕ ОКРИВЉЕНОГ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

БЕОГРАД • 2026

Ивана Миљуш
ЛИШЕЊЕ СЛОБОДЕ ОКРИВЉЕНОГ
У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

Издавач
Универзитет у Београду – Правни факултет
Центар за издаваштво

За издавача
Проф. др Бојан Милисављевић, декан

Управник Центра за издаваштво
Проф. др Душан В. Поповић

Рецензенти
проф. др Милан Шкулић, редовни професор
Универзитета у Београду – Правног факултета
проф. др Станко Бејатовић, редовни професор
Универзитета у Крагујевцу – Правног факултета, у пензији
проф. др Татјана Бугарски, редовна професорка
Универзитета у Новом Саду – Правног факултета

Издавање ове монографије је помогло
Удружење за међународно кривично право

© Универзитет у Београду – Правни факултет, 2026

Сва права задржана. Ниједан део ове књиге не може бити репродукован, преснимаван или преношен било којим средством – електронским, механичким, копирањем, снимањем или на било који други начин без претходне сагласности аутора и издавача.

www.ius.bg.ac.rs

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР 11

УВОДНА РАЗМАТРАЊА 13

1. ПРАВО НА СЛОБОДУ И БЕЗБЕДНОСТ 19

1.1. Уставноправна заштита права на слободу и безбедност 19

1.2. Значај праксе Уставног суда у домену права на слободу и безбедност за судску праксу редовних судова 22

1.3. Међународноправна заштита права на слободу и безбедност 25

2. ПРАВО НА СЛОБОДУ И БЕЗБЕДНОСТ У ПРАКСИ ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА 29

2.1. Појам лишења слободе, случајеви и појавни облици лишења слободе 31

2.2. Потенцијална конкуренција основа лишења слободе 37

2.3. „Законитост“ лишења слободе (““*lawfulness” of detention*“) 42

2.4. Постојање „*разумне сумње*“ да је учињено кривично дело 46

3. ПРОЦЕСНА ЗАШТИТНА ЈЕМСТВА У ПОСТУПКУ ЛИШЕЊА СЛОБОДЕ У ПРАКСИ ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА 49

3.1. Право на информисање/обавештавање о разлогу хапшења и оптужби 49

3.2. Право лица лишеног слободе да се без одлагања „доведе“ пред надлежни суд 51

3.3. Право лица лишеног слободе да му се суди у разумном року или да буде пуштен на слободу до доношења првостепене пресуде 56

3.4. Разлози за притвор у пракси Европског суда за људска права 60

3.5. Примери утврђене повреде гаранције разумног трајања притвора у случајевима против Републике Србије пред Европским судом за људска права 64
3.6. Право на покретање судског поступка за испитивање „законитости" лишења слободе („*habeas corpus* поступка") и одговарајућа процесна права лица лишеног слободе у „*habeas corpus* поступку" 66
3.6.1. „Захтеви процесне правичности" у поступку преиспитивања „законитости" лишења слободе ... 69
3.6.1.1. Право на одржавање рочишта на којем ће окривљени бити делотворно саслушан/право на делотворно саслушање окривљеног на контрадикторном рочишту 70
3.6.1.2. Право на увид у списе предмета 77
3.6.1.3. Право на делотворну стручну помоћ браниоца 78
3.6.2. Право на „брзо" преиспитивање законитости лишења слободе/право на „брзо" доношење судске одлуке о законитости лишења слободе 80
3.7. Право на накнаду за „незаконито" лишење слободе 81

4. ЛИШЕЊЕ СЛОБОДЕ И ПРЕТПОСТАВКА НЕВИНОСТИ 87
4.1. Процесне последице деловања претпоставке невиности на притвор 91
4.2. Превентивни разлози за одређивање притвора и претпоставка невиности 96
4.3. Третман притвореника и услови извршења притвора – резултати истраживања у Првом основном суду у Београду 104

5. ОБЛИЦИ ЛИШЕЊА СЛОБОДЕ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ 107
5.1. Хапшење 109
5.1.1. Полицијско хапшење 110
5.1.2. Хапшење при извршењу кривичног дела 117
5.1.3. Саслушање ухапшеног 124
5.1.4. Лекарски преглед ухапшеног 128
5.2. Задржавање осумњиченог 130
5.2.1. (Не)примена „забране задржавања малолетника" у предистражном поступку 137

5.3. Притвор 139
5.3.1. Начела притвора 142
5.3.2. Општи услови за одређивање притвора 145
5.3.2.1. Основана сумња/постојање основане сумње 146
5.3.2.2. Разлози за притвор 152
5.3.3. Притвор због опасности од бекства 153
5.3.4. Притвор због доказне опструкције 164
5.3.4.1. Опасност од доказне опструкције у амбијенту адверзијалне конструкције главног претреса 172
5.3.4.2. Трајање притвора због колузионе опасности у јавнотужилачкој истрази 174
5.3.5. Притвор због опасности/ризика/бојазни од вршења кривичног дела 176
5.3.6. Притвор због тежине кривичног дела – историјскоправни развој 188
5.3.7. Притвор због тежине кривичног дела и узнемирења јавности 195
5.3.7.1. Притвор због тежине кривичног дела и узнемирења јавности у судској пракси редовних судова 203
5.4. Поступак одлучивања о притвору 207
5.4.1. Притвор у истрази 208
5.4.1.1. Трајање притвора у истрази 217
5.4.1.2. Трајање притвора у фази доказних радњи пре подношења оптужног предлога 222
5.4.2. Притвор након подизања оптужбе до изрицања првостепене пресуде 224
5.4.3. Одлучивање о притвору од изрицања првостепене пресуде до правноснажности пресуде 228
5.4.4. Потерница – начин извршења решења о одређивању притвора 230
5.5. Мера забране напуштања стана/„кућни притвор“ 233
5.5.1. Лишење слободе различито од традиционалног/класичног/институционалног притвора у пракси Европског суда за људска права 235
5.5.2. Правна и процесна природа мере забране напуштања стана 237
5.5.3. Садржина мере забране напуштања стана 241

5.5.4. Извршење мере забране напуштања стана 246
5.5.5. Поступак одлучивања о мери забране напуштања стана и трајање мере 248
5.5.6. Мера забране напуштања стана уз електронски надзор као вид контролисања кретања окривљеног и наметнутих ограничења окривљеном 250
5.6. Лишење слободе лица са менталним сметњама у кривичном поступку. 254
5.6.1. Притварање лица са менталним сметњама у кривичном поступку из угла праксе ЕСЉП 259
5.6.2. Лишење слободе окривљеног са менталним сметњама у кривичном поступку Републике Србије 262
5.6.2.1. Смештање окривљеног у здравствену установу ради вештачења 262
5.6.2.2. Притвор у поступку за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења 266
5.7. Лишење слободе малолетника 270
5.7.1. Васпитно-образовни надзор над малолетником и његов однос са притвором у кривичном поступку у судској пракси ЕСЉП 270
5.7.2. Специфичности одлучивања о притвору у кривичном поступку према малолетницима 274

6. ПРОЦЕСНЕ АЛТЕРНАТИВЕ ПРИТВОРУ – МЕРЕ ОГРАНИЧЕЊА СЛОБОДЕ ОКРИВЉЕНОГ 281
6.1. Блаже мере од притвора – мере ограничења слободе окривљеног према Законику о кривичном поступку 286
6.1.1. Довођење. 287
6.1.2. Забрана напуштања боравишта 289
6.1.3. Забрана прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем и посећивања одређених места 300
6.1.4. Јемство. 309
6.1.4.1. Начела у поступку одлучивања о јемству . . 314
6.1.4.2. Разлози за јемство 315
6.1.4.3. Комбинација јемства са другим „блажим“ мерама за обезбеђење присуства окривљеног и несметано вођење кривичног поступка. 316

6.1.4.4. Кумулативно одређивање мере забране напуштања стана и јемства – осврт на тумачење судске праксе 318
6.1.4.5. Висина јемства 321
6.1.4.6. Врсте јемства 324
6.1.4.7. Поступак одређивања јемства 326
6.1.4.8. Престанак јемства 331
6.2. Примена алтернатива притвору према малолетницима 334
6.2.1. Основни међународни и европски стандарди о примени алтернатива притвору према малолетницима 335
6.2.2. Привремени смештај малолетника 338

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА 343

ЛИТЕРАТУРА 353
Интернет извори 368
Правни извори 371
Судска пракса 374
Судска пракса Европског суда за људска права 380

DEPRIVATION OF LIBERTY OF THE DEFENDANT IN CRIMINAL PROCEEDINGS (Summary) 387